

Recursos per al professorat

PROGRAMA D'ESTUDI EFICAÇ

Esquemes de Matemàtiques

Els continguts imprescindibles de la Primària resumits en 28 esquemes

Fitxa 1	El sistema de numeració decimal	2	Fitxa 21	Taller de geometria	42
Fitxa 2	Nombres romans	4	Fitxa 22	Sistema mètric decimal. Longitud	44
Fitxa 3	Suma i resta	6	Fitxa 23	Capacitat i massa	46
Fitxa 4	Multiplicació	8	Fitxa 24	Temps i diner	48
Fitxa 5	Divisió	10	Fitxa 25	Superfície	50
Fitxa 6	Potències i arrels	12	Fitxa 26	Probabilitat i estadística	52
Fitxa 7	Múltiples i divisors	14	Fitxa 27	Gràfics	54
Fitxa 8	Fraccions	16	Fitxa 28	Ús de la calculadora	56
Fitxa 9	Operacions amb fraccions	18			
Fitxa 10	Nombres decimals	20			
Fitxa 11	Operacions amb nombres decimals	22			
Fitxa 12	Nombres enters	24			
Fitxa 13	Proporcionalitat i percentatge. Escales	26			
Fitxa 14	El pla i les rectes	28			
Fitxa 15	Els angles	30			
Fitxa 16	Figures planes	32			
Fitxa 17	Circumferència i cercle	34			
Fitxa 18	Simetria i translació	36			
Fitxa 19	Àrea de figures planes	38			
Fitxa 20	Cossos geomètrics	40			

El sistema de numeració decimal

Has de saber

- El sistema de numeració decimal és el sistema numèric que utilitzem actualment.
- S'anomena **decimal** perquè fa servir 10 xifres: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.
- En aquest sistema, 10 unitats d'un ordre formen una unitat de l'ordre immediat superior.
- És un **sistema posicional**: les xifres tenen un valor diferent segons la posició que ocupen en el nombre. Si canviem l'ordre de les xifres, obtenim nombres diferents (36 és diferent de 63).

Primers ordres d'unitats

Unitats	<ul style="list-style-type: none"> 1r ordre: unitat (U). 2n ordre: desena (D). 3r ordre: centena (C).
Milers	<ul style="list-style-type: none"> 4t ordre: unitat de miler (UM). 5è ordre: desena de miler (DM). 6è ordre: centena de miler (CM).
Milions	<ul style="list-style-type: none"> 7è ordre: unitat de milió. 8è ordre: desena de milió. 9è ordre: centena de milió. 10è ordre: unitat de miler de milió.

Valor posicional: és el valor que té cada xifra en un nombre i depèn del lloc que ocupa. El zero no té valor, ocupa el lloc dels ordres que falten (2.012 ► 2 U; 1 D = 10 U; 2 UM = 2.000 U).

Lectura de nombres

- Dividim el nombre en grups de tres xifres, començant per la dreta i separats per un punt (34803678 ► 34.803.678).
- Llegim d'esquerra a dreta, per grups (milions, milers, unitats).

Nombres parells i imparells

- **Parells:** són els nombres la xifra de les unitats dels quals és 0, 2, 4, 6 o 8.
- **Imparells:** són els nombres la xifra de les unitats dels quals és 1, 3, 5, 7 o 9.

Nombres ordinals

Serveixen per ordenar els elements d'un conjunt:

- primer, segon... desè.
- onzè, dotzè... dinovè, vintè.
- vint-i-unè, vint-i-dosè... trentè.
- trenta-unè, trenta-dosè, trenta-tresè... quarantè.
- cinquantaè...
- seixantaè...
- setantaè...
- vuitantaè...
- norantaè...
- centè, cent unè... cent vint-i-cinquè...

Descomposició polinòmica d'un nombre: consisteix a descompondre el nombre segons el valor posicional de les seves xifres:

$$\begin{aligned}
 3.825 &= 3.000 + 800 + 20 + 5 \\
 &= 3 \times 1.000 + 8 \times 100 + 2 \times 10 + 5 \\
 &= 3 + 10^3 + 8 \times 10^2 + 2 \times 10 + 5
 \end{aligned}$$

Nombres romans

Has de saber

- El sistema de numeració romà era el sistema que empraven els antics romans
  - Actualment només el fem servir per
    - Dates en monuments.
    - Capítols d'alguns llibres.
    - Hora en alguns rellotges.
    - Successió de reis i Papes.
- És un **sistema additiu** (les xifres tenen el mateix valor independentment del lloc que ocupin).
- Fa servir set lletres amb valors diferents ▶ I = 1 // V = 5 // X = 10 // L = 50 // C = 100 // D = 500 // M = 1.000

Regles del sistema

- Regla de l'**addició**: una lletra escrita a la dreta d'una altra del mateix valor o més gran, hi suma el seu valor (XII ▶ 10 + 1 + 1 = 12).
- Regla de la **substracció**
  - La lletra I, escrita a l'esquerra de V o X, hi resta el seu valor (IV = 5 - 1 = 4).
  - La lletra X, escrita a l'esquerra de L o de C, hi resta el seu valor (XC = 100 - 10 = 90).
- Regla de la **multiplicació**: una línia col·locada sobre una lletra o un grup de lletres, en multiplica el valor per mil (XII = 12 × 1.000 = 12.000).
- Regla de la **repeticició**: les lletres I, X, C, M es poden escriure fins a tres vegades seguides, però la resta de lletres no es poden escriure seguides (CCC = 100 + 100 + 100 = 300).

Exemples

CM = 900
 XL = 40
 IV = 4
 MDCLXVI = 1.666
 CMXLIV = 944
 $\overline{\text{XXIII}}$ CDL = 23.450

Suma i resta

Has de saber sobre la suma

Sumar és reunir diverses quantitats homogènies (de la mateixa naturalesa) en una de sola (5 cadires més 6 cadires = 11 cadires).

El signe de la suma és +, que llegim «**més**» ($5 + 6 \blacktriangleright$ 5 més 6).

Termes de la suma {

- **Sumands:** els nombres que sumem (5 i 6).
- **Suma:** el resultat o total (11).

Propietats {

- **Commutativa:** si en una suma canviem l'ordre dels sumands, obtenim el mateix resultat $\blacktriangleright$ ($12 + 15 = 27$; $15 + 12 = 27$).
- **Associativa:** si en una suma de tres sumands o més canviem la manera d'agrupar els sumands, obtenim el mateix resultat $\blacktriangleright$ ($12 + 15) + 9 = 12 + (15 + 9)$

$$\begin{array}{r r r r r r} 27 & + & 9 & = & 12 & + & 24 \\ 36 & & & = & & & 36 \end{array}$$

Has de saber sobre la resta

Restar és esbrinar la diferència entre dues quantitats homogènies (25 peres menys 8 peres = 17 peres).

El signe de la resta és -, que llegim «**menys**» ($25 - 8 \blacktriangleright$ 25 menys 8).

Termes de la resta {

- **Minuend:** nombre al qual restem (25).
- **Subtrahend:** nombre que restem (8).
- **Diferència:** resultat de la resta (17).

Propietats {

- No té les propietats associativa ni commutativa.
- Si al minuend i al subtrahend d'una resta els sumem el mateix nombre, la diferència no varia $\blacktriangleright$

$$\begin{array}{r r r r r r} 34 & + & 6 & = & 40 \\ - & 12 & + & 6 & = & - & 18 \\ \hline & 22 & & & & & 22 \end{array}$$

- Si al minuend li restem la diferència, obtenim el subtrahend ($25 - 12 = 13 \blacktriangleright$ $25 - 13 = 12$).

**Relació entre
suma i resta**

La relació entre suma i resta ens permet efectuar la **prova de la resta**:
diferència + subtrahend = minuend ► $(18 - 8 = 10; 10 + 8 = 18)$.

**Estimació de
sumes i restes**

De vegades és útil estimar els resultats de sumes i restes (fer un càlcul aproximat).
No és exacte, però és ràpid i fàcil i ens dóna una idea del resultat. Per estimar un càlcul,
hem d'aproximar els termes de l'operació $(1.390 + 2.980 \blacktriangleright 1.400 + 3.000 \blacktriangleright 4.400)$

**Els parèntesis
en sumes
i restes**

Per calcular una sèrie de sumes i restes sense parèntesis, efectuem les operacions en l'ordre
en què apareixen, d'esquerra a dreta $(14 - 3 + 5 = 16)$.
Per calcular una sèrie de sumes i restes amb parèntesis, fem primer les operacions que hi ha
dins dels parèntesis $[(10 + 3) - (17 - 10) = 13 - 7 = 6]$.

La multiplicació equival a una suma de sumands iguals ($5 + 5 + 5 = 5 \times 3 = 15$).

El signe de la multiplicació és $\times$, que llegim «per».

Els termes { **Factors:** són els nombres que es multipliquen. { **• Multiplicand:** el primer factor (5).
Producte: el resultat (15). { **• Multiplicador:** el segon factor (3).

Commutativa: si en una multiplicació canviem l'ordre dels factors, obtenim el mateix resultat ($12 \times 6 = 72$; $6 \times 12 = 72$).

Associativa: si en una multiplicació de tres factors o més canviem la manera d'agrupar-los, obtenim el mateix resultat.

$$4 \times (3 \times 6) = (4 \times 3) \times 6$$

$$4 \times 18 = 12 \times 6$$

$$72 = 72$$

Has de saber

Propietats

• Respecte a la suma: per multiplicar una suma per un nombre, podem multiplicar cada sumand pel nombre i sumar els productes obtinguts:

$$(4 + 3) \times 2 = (4 \times 2) + (3 \times 2)$$

$$7 \times 2 = 8 + 6$$

$$14 = 14$$

Distributiva

• Respecte a la resta: per multiplicar una resta per un nombre, podem multiplicar el nombre pel minuend i pel subtrahend i després restar els productes obtinguts:

$$(7 - 2) \times 3 = (7 \times 3) - (2 \times 3)$$

$$5 \times 3 = 21 - 6$$

$$15 = 15$$

**Operacions
combinades**

- {
  - Càlcul d'una expressió numèrica **sense** parèntesis
  - Càlcul d'una expressió numèrica **amb** parèntesis

- {
  - Primer efectuem les multiplicacions.
  - Després, les sumes i les restes.

- {
  - Primer efectuem les operacions de dintre dels parèntesis.
  - Després resollem l'expressió sense parèntesis que hem obtingut.

Has de saber

- Dividir és repartir una quantitat en parts iguals ($15 : 3 = 5$, $\frac{19}{4} \frac{5}{3}$).
- La divisió és la propietat inversa de la multiplicació.
- El signe de la divisió és :, que llegim «**dividit entre**».

Els termes de la divisió

- **Dividend:** és el nombre que representa la quantitat que repartim (19).
- **Divisor:** representa el nombre de parts iguals que fem (5).
- **Quocient:** és el resultat, és a dir, el que toca a cada part (3).
- **Residu:** representa el que sobra (4).

Propietats

Relació entre els termes: «divisor $\times$ quocient + residu = dividend» (proba de la divisió).

Exacta

- És aquella que té el residu igual a zero: $40 : 2 = 20$.
- Si multipliquem o dividim el dividend i el divisor pel mateix nombre, el quocient no varia.

Propietat fonamental de la divisió

Entera (inexacta)

- És aquella que té el residu diferent de zero (sempre més petit que el divisor): $39 : 2 = 19$, residu = 1.
- Si multipliquem o dividim el dividend i el divisor pel mateix nombre, el quocient no varia, però el residu queda multiplicat o dividit per aquest nombre.

Operacions combinades

Són aquelles en què apareixen diverses operacions.

Resolució

- Primer els parèntesis.
- Després, les multiplicacions i les divisions en l'ordre en què apareixen, d'esquerra a dreta.
- Per últim, les sumes i les restes.

Potències i arrels

Has de saber sobre les potències

Una potència és un producte de factors iguals: $4 \times 4 \times 4 = 4^3$.

Termes {

- **Base de la potència:** és el factor que es repeteix (4).
- **Exponent:** és el nombre de vegades que es repeteix el factor (3).

Quadrat d'un nombre: El quadrat d'un nombre és igual al producte d'aquest nombre per ell mateix.
És una potència amb exponent «2» i que llegim «al quadrat»: $5^2 = 5$ al quadrat = $5 \times 5 = 25$.

Cub d'un nombre: El cub d'un nombre és igual al producte d'aquest nombre per ell mateix tres vegades.
És una potència amb exponent «3» i que llegim «al cub»: $5^3 = 5$ al cub = $5 \times 5 \times 5 = 125$.

Potències de base 10: Una potència de base 10 és igual a la unitat seguida de tants zeros com indica l'exponent:
 $10^3 = 10 \times 10 \times 10 = 1.000$.

Has de saber sobre les arrels

Arrels quadrades: L'arrel quadrada d'un nombre és un altre nombre que elevat al quadrat és igual al primer:
 $\sqrt{25} = 5$; $5^2 = 25$.

El símbol és $\sqrt{\quad}$.

Termes {

- El nombre del qual calculem l'arrel s'anomena **radicand**.
- El resultat és «l'arrel quadrada» del radicand.

Múltiples i divisors

Has de saber sobre múltiples

- **Múltiple** és un nombre que en conté un altre un nombre exacte de vegades: el 8 conté el 2 quatre vegades. 8 és múltiple de 2.
- Obtenció dels múltiples d'un nombre: multipliquem aquest nombre pels nombres naturals 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6...
- Tot nombre és múltiple d'ell mateix i de la unitat.
- **Mínim comú múltiple** (m.c.m.) de dos nombres o més: múltiple comú més petit diferent de zero: m.c.m. (2, 3) = 6.

Has de saber sobre divisors

- Un nombre **a** és **divisor** d'un nombre **b** si la divisió $b : a$ és exacta.
Per exemple: $8 : 4 = 2$ ► 4 és divisor de 8.
- Obtenció de divisors
  - Dividim el nombre entre els nombres naturals fins que el quocient sigui més petit que el divisor.
  - Tots els nombres tenen, com a mínim, dos divisors
    - La unitat (1).
    - El nombre mateix.
- **Màxim comú divisor** (m.c.d.) de dos nombres o més: el divisor comú més gran d'aquests nombres: m.c.d. (12, 8) = 4.
- Nombres primers i nombres compostos
  - Primers:** només tenen dos divisors (1, 2, 3, 5, 7, 11...).
  - Compostos:** tenen més de dos divisors (4, 6, 8, 9, 10, 12...).
  - La unitat (1).
  - Ells mateixos.
  - La unitat (1).
  - Ells mateixos.
  - Altres nombres.

Has de saber

- La fracció és un nombre que representa una part d'una unitat o més d'una.
La representem amb dues quantitats separades per una línia horitzontal ($\frac{3}{4}$) o obliqua (3/4).
- Termes {
- **Denominador:** indica les parts iguals en què es divideix la unitat (1/5).
  - **Numerador:** indica les parts que agafem de la unitat (2/3).
- Lectura {
- Llegim primer el nombre del numerador, i després el del denominador.
  - Denominador més petit que 10. {
    - mig (1/2).
    - terç (1/3).
    - quart (1/4).
    - cinquè (1/5).
    - sisè (1/6).
    - setè (1/7).
    - vuitè (1/8).
    - novè (1/9).
  - Denominador més gran o igual que 10. {
    - dècim (1/10).
    - onzè (1/11).
    - dotzè (1/12).
    - vintè (1/20).
    - vint-i-unè (1/21).
    - vint-i-dosè (1/22).

Tipus de fraccions

- Més petites que la unitat:** el numerador és més petit que el denominador (1/5, 2/3, 3/8). S'anomenen **fraccions pròpies**.
- Equivalentes a un nombre natural:** el denominador està contingut en el numerador un nombre exacte de vegades ($3/3 = 1$, $6/2 = 3$).
- Més grans que la unitat** {
- Tenen el numerador més gran que el denominador (3/2, 7/4...). S'anomenen **fraccions impròpies**.
  - Les podem expressar com un **nombre mixt**, que és la suma d'un nombre natural i una fracció ▶ $\frac{9}{4} = 2 + \frac{1}{4} = 2 \frac{1}{4}$.

Fraccions equivalents

- Són les que tenen el mateix valor.
- Les obtenim
  - Per **amplificació**: multiplicant el numerador i el denominador pel mateix nombre:

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 3}{4 \times 3} = \frac{3}{12}$$
  - Per **simplificació**: dividint el numerador i el denominador pel mateix nombre:

$$\frac{8}{12} = \frac{8 : 2}{12 : 2} = \frac{4}{6}$$

Comparació de fraccions

- Consisteix a esbrinar quina fracció és més gran i quina és més petita.
- Procediment
  - De dues fraccions o més amb el mateix denominador, és més gran la que té el numerador més gran: $(3/5 > 1/5)$.
  - De dues fraccions o més amb el mateix numerador, és més gran la que té el denominador més petit: $(2/5 > 2/8)$.

Reducció de fraccions a comú denominador

- Consisteix a buscar fraccions equivalents que tinguin totes el mateix denominador.
- Mètodes
  - **Producte creuat**: multipliquem els dos termes de cada fracció pel denominador de l'altra fracció.
  - **Mínim comú múltiple**
    - 1r Calculem el denominador comú trobant el m.c.m. dels denominadors.
    - 2n Calculem el numerador de les fraccions noves: dividim el denominador comú entre el denominador de cada fracció i multipliquem el resultat pel numerador.

Fracció d'un nombre

- Per calcular la fracció d'un nombre dividim el nombre entre el denominador i el resultat el multipliquem pel numerador: $(2/4 \text{ de } 500 \blacktriangleright 500 : 4 = 125; 125 \times 2 = 250)$.

Operacions amb fraccions

Suma de fraccions {

- Amb el mateix denominador: sumem els numeradors i deixem el mateix denominador ▶ $\frac{2}{3} + \frac{4}{3} = \frac{2+4}{3} = \frac{6}{3}$
- Amb denominador diferent: primer reduïm a comú denominador i després les sumem ▶ $\frac{3}{4} + \frac{5}{6} = \frac{9}{12} + \frac{10}{12} = \frac{9+10}{12} = \frac{19}{12}$

Resta de fraccions {

- Amb el mateix denominador: restem els numeradors i posem el mateix denominador ▶ $\frac{5}{8} - \frac{2}{8} = \frac{5-2}{8} = \frac{3}{8}$
- Amb denominador diferent: primer reduïm a comú denominador i després les restem ▶ $\frac{3}{5} - \frac{1}{4} = \frac{12-5}{20} = \frac{7}{20}$

Multiplicació de fraccions: El producte de dues fraccions o més és una altra fracció amb el numerador igual al producte dels numeradors i amb el denominador igual al producte dels denominadors ▶ $\frac{3}{4} \times \frac{2}{5} = \frac{6}{20} = \frac{3}{10}$

Divisió de fraccions: El quocient de dues fraccions és la fracció que resulta quan multipliquem en creu els termes de les dues fraccions ▶ $\frac{3}{5} : \frac{2}{3} = \frac{3 \times 3}{5 \times 2} = \frac{9}{10}$

Més coses sobre les fraccions {

- Fraccions inverses: són les que multiplicades entre elles donen la unitat ▶ $\frac{3}{4} \times \frac{4}{3} = \frac{12}{12} = 1$
- Fraccions irreductibles: són les que no podem simplificar més ▶ $\frac{6}{12} = \frac{3}{6} = \frac{1}{2}$

Has de saber

Els nombres decimals consten de

- Una part entera (a l'esquerra de la coma ► **14,21**).
- Una part decimal (a la dreta de la coma ► **14,21**).

Segons el lloc que ocupa **cada xifra** en un nombre, el seu valor és

- **Unitat:** 1a xifra de la part entera (a l'esquerra de la coma).
- **Desena:** 2a xifra de la part entera (1 D = 10 U).
- **Centena:** 3a xifra de la part entera (1 C = 100 U).
- **Dècim:** 1a xifra de la part decimal (a la dreta de la coma).
- **Centèsim:** 2a xifra de la part decimal (1 c = 0,01 U).
- **Mil·lèsim:** 3a xifra de la part decimal (1 m = 0,001 U).

Fraccions decimals

Són les que tenen com a denominador la unitat seguida de zeros

- $1/10 =$ un dècim.
- $1/1.000 =$ un mil·lèsim.
- $6/100 = 0,06 =$ sis centèsims.

Tota fracció la podem expressar com un nombre decimal

- Per escriure una fracció decimal en forma de nombre decimal, escrivim el numerador i separem amb una coma, a partir de la dreta, tantes xifres decimals com zeros tingui el denominador: $342/100 = 3,42$ $3/10 = 0,3$
- Per escriure un nombre decimal en forma de fracció decimal, escrivim al numerador el nombre decimal sense coma, i al denominador la unitat seguida de tants zeros com xifres decimals té el nombre decimal: $6,5 = 65/10$ $0,036 = 36/1.000$

Aproximació de nombres decimals

- Per aproximar a les unitats, mirem la xifra dels dècims.
  - Si és més gran o igual que 5, augmentem en 1 la xifra de les unitats.
  - Si és més petita que 5, deixem igual la xifra de les unitats.
- Per aproximar als dècims, mirem la xifra dels centèsims.
  - Si és més gran o igual que 5, augmentem en 1 la xifra dels dècims.
  - Si és més petita que 5, deixem igual la xifra dels dècims.
- Per aproximar als centèsims, mirem la xifra dels mil·lèsims.
  - Si és més gran o igual que 5, augmentem en 1 la xifra dels centèsims.
  - Si és més petita que 5, deixem igual la xifra dels centèsims.

$$\begin{array}{c}
 2,635 \\
 \nabla \quad \blacktriangleright \quad 2,635 \rightarrow 3 \\
 6 > 5 \quad \underbrace{\hspace{1.5cm}}_{2+1} \quad \blacktriangle
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 2,635 \\
 \nabla \quad \blacktriangleright \quad 2,635 \rightarrow 2,6 \\
 3 < 5 \quad \underbrace{\hspace{1.5cm}}_{} \quad \blacktriangle
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 2,635 \\
 \nabla \quad \blacktriangleright \quad 2,635 \rightarrow 2,64 \\
 5 = 5 \quad \underbrace{\hspace{1.5cm}}_{3+1} \quad \blacktriangle
 \end{array}$$

Comparació de nombres decimals

- 1r El més gran és el que té la part entera més gran.
- 2n Dels que queden, és més gran el que té més gran la xifra dels dècims.
- 3r Dels que queden, és més gran el que té més gran la xifra dels centèsims, i així successivament.

Operacions amb nombres decimals

Suma

- Escrivim els sumands, un sota l'altre, fent coincidir les unitats del mateix ordre.
- Sumem com si fossin nombres naturals i posem la coma en el resultat, sota la columna de les comes.

Resta

- Escrivim el subtrahend sota el minuend, fent coincidir les unitats del mateix ordre.
- Restem com si fossin nombres naturals i posem la coma en el resultat, sota la columna de les comes.

Multiplicació

- Efectuem la multiplicació sense tenir en compte les comes.
- Després, separem de la dreta del producte tantes xifres decimals com tinguin entre els dos factors.
- Per multiplicar per la unitat seguida de zeros (10, 100...) desplaçem la coma a la dreta tants llocs com zeros tingui la unitat. Si cal, hi afegim zeros. Per exemple: $4,5 \times 10 = 45$; $4,8 \times 1.000 = 4.800$.

Divisió

- Quan el **dividend** és **decimal** i el **divisor** és **natural** ($34,35 : 2$) efectuem la divisió i quan baixem la primera xifra decimal posem una coma al quocient.
- Quan el **dividend** és **natural** i el **divisor** és **decimal** ($85 : 0,4$) traiem la coma del divisor i, a la dreta del dividend, hi afegim tants zeros com xifres decimals tenia el divisor.
- Quan el **dividend** i el **divisor** són **decimals** ($65,38 : 2,21$) traiem la coma del divisor i desplaçem la coma del dividend tants llocs a la dreta com xifres decimals tenia el divisor. Si cal, afegim zeros al dividend.
- Per dividir entre la unitat seguida de zeros, desplaçem la coma cap a l'esquerra tants llocs com zeros tingui la unitat. Si cal, hi afegim zeros ($38,8 : 100 = 0,388$).

Aproximació del quocient amb nombres decimals

Podem aproximar el quocient fins a l'ordre decimal que volguem. N'hi ha prou a col·locar a la dreta del dividend tants zeros com indiqui l'ordre decimal i efectuar després la divisió. $49 : 8$ aproximat als centèsims: $49,00 \overline{)8}$

$$\begin{array}{r} 10 \overline{)49,00} \\ \underline{8} \\ 10 \\ \underline{8} \\ 20 \\ \underline{16} \\ 4 \end{array}$$

Nombres enters

Has de saber

Fins ara hem treballat amb **nombres naturals** (0, 1, 2, 3, 4...).

Hi ha altres nombres, els **enters**, que estan formats pel zero i {

- **Positius** (precedits pel signe +: +3, +8...).
- **Negatius** (precedits pel signe -: -1, -7...).

Utilitat {

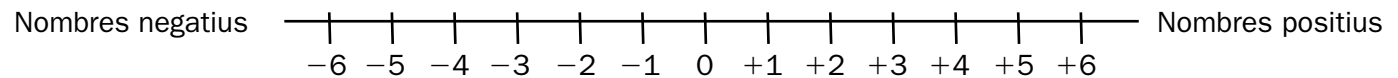
- Valors de temperatures (-7° , set graus sota zero; $+3^\circ$, tres graus sobre zero).
- Plantes d'edificis (-1, planta per sota el carrer; +5, cinc plantes per sobre).
- Els anys a les línies del temps ($-1.500 = 1.500$ abans de Crist).

Els nombres enters positius (+2, +6...) els podem escriure sense el signe (2, 6...).

Recta numèrica

Representació gràfica ► **recta numèrica** {

- Positiu: a la dreta del 0 (+1, +2...).
- Negatiu: a l'esquerra del 0 (-1, -2...).

Comparació: és més gran el nombre col·locat més a la dreta de la recta numèrica (+2 és més gran que -1; -2 és més gran que -3; etc.).

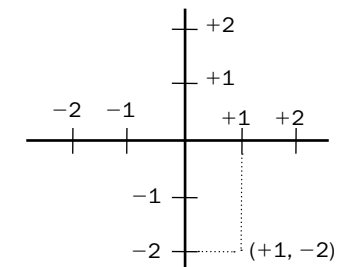
Eixos de coordenades

Són dues rectes perpendiculars (eixos) que formen quatre angles rectes o **quadrants**.

Els utilitzem per representar parelles de nombres enters.

El punt de tall (el 0) és l'**origen de les coordenades**.

A cada parella de nombres enters correspon un punt a la quadrícula i a cada punt de la quadrícula correspon una parella ordenada de nombres enters. Per exemple, el punt (+1, -2).

Proporcionalitat i percentatges. Escales

Proporcionalitat

Nombres proporcionals: la relació entre ells sempre és la mateixa

Taules de proporcionalitat: són sèries de nombres proporcionals.

× 3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	: 3
	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	

- En 1 minut en faig 5.
- En 2 minuts en faig 10.
- En 3 minuts en faig 15.

Percentatges

Percentatges o tants per cent (%): són fraccions decimals amb denominador 100.

Lectura: $8/100 = 8\%$ ho llegim «8 per cent».

Utilitat: intervenen en situacions quotidianes i els apliquem en la resolució de problemes (descomptes, augments...).

Com els calculem: multipliquem el percentatge pel nombre i dividim el resultat entre 100.
Per exemple: 20% de 140 ► $20 \times 140 : 100 = 28$.

Escales

L'escala: ens indica la relació que hi ha entre les mesures d'un plànol i les mesures reals corresponents.

Interpretació ► 1 : 200 vol dir que 1 cm en el plànol equival a 200 cm = 2 m a la realitat.

- Utilització**
- Plànols d'habitatges (relació entre centímetres i metres).
  - Mapes (relació entre centímetres i quilòmetres).

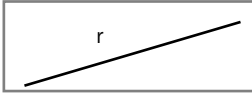

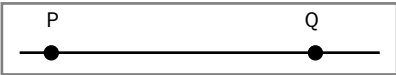
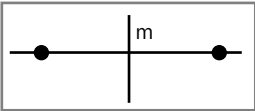

El pla i les rectes

Classes de superfícies

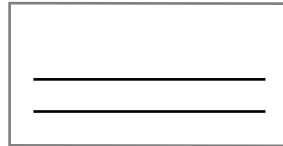
- Corbes (per exemple, una pilota).
- Planes (per exemple, una pissarra).

Recta, semirecta i segment

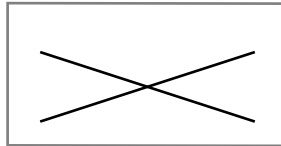
- Les rectes no tenen origen ni final.
- Les anomenem amb una lletra minúscula.
- Un punt divideix una recta en dues semirectes. Una semirecta té origen, però no final. Aquest punt és l'origen de les semirectes.
- Els punts els representem amb una recta majúscula.
Per exemple, el punt *P* origina les semirectes *s* i *r*.
- Un **segment** és la part de la recta compresa entre dos punts, que són els extrems del segment.
- La **mediatriu** d'un segment és la recta perpendicular que talla el segment pel seu punt mitjà.

Classes de rectes

- Rectes **paral·leles** són les que no tenen cap punt comú.
- Rectes **secants** són les que tenen un punt comú (divideixen el pla en quatre angles).
- Rectes **perpendiculars** són les rectes secants que formen quatre angles rectes.

Rectes paral·leles

Rectes secants

Rectes perpendiculars

Els angles

Un angle és la part del pla compresa entre dues semirectes amb un punt d'origen comú.

Has de saber

Parts

- **Costats** de l'angle: són les dues semirectes que el delimiten.
- **Vèrtex** de l'angle: és el punt d'origen de les dues semirectes.

Com s'anomenen

- Amb tres lletres majúscules (la del centre correspon al vèrtex i a sobre hi escrivim el signe $\hat{}$) ► $\hat{A}OB$
- Amb la lletra majúscula del vèrtex amb el signe $\hat{}$ a sobre ► $\hat{A}$.

Mesura

Instrument de mesura: el transportador (mesura l'amplitud de l'angle).

Com es mesura

- Fem coincidir el centre del transportador amb el vèrtex de l'angle i un dels costats de l'angle amb la línia del transportador (0°).
- Llegim al transportador el nombre per on passa l'altre costat de l'angle.

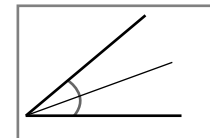
Com es dibuixa

- Es traça amb el regle una semirecta d'origen O . Col·loquem el transportador fent coincidir el punt O i el centre del transportador.
- Marquem la mesura escollida (nombre de graus).
- Tracem una altra semirecta des d'aquesta marca fins a l'origen O .

Unitats de mesura

- Grau ($^\circ$), minut ($'$) i segon ($''$).
- Les unitats de mesura formen un sistema sexagesimal. Cada unitat d'un ordre és 60 vegades més gran que la de l'ordre immediat inferior i 60 vegades més petita que la del superior.

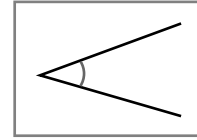
Bisectriu d'un angle: semirecta que divideix l'angle en dos angles iguals

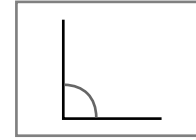
Classes d'angles

Segons l'amplitud

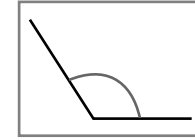
- **Agut:** menys de 90° .
- **Recte:** 90° .
- **Obtús:** més de 90° .
- **Pla:** 180° .

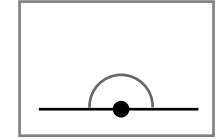
Agut

Recte

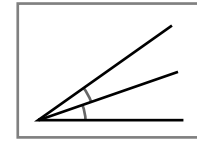
Obtús

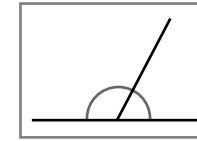
Pla

Segons si tenen en comú el vèrtex o els costats

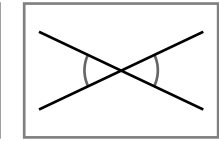
- **Consecutius:** tenen en comú el vèrtex i un costat.
- **Adjacents:** angles consecutius que tenen el costat no comú a la mateixa recta (sumen 180°).
- **Oposats pel vèrtex:** tenen el mateix vèrtex i els costats no comuns.

Consecutius

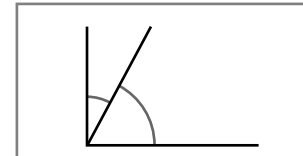
Adjacents

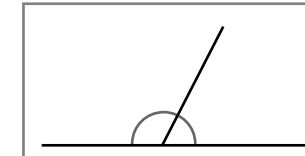
Oposats pel vèrtex

Segons la suma de les seves mesures

- **Complementaris:** la suma de les seves mesures és igual a 90° .
- **Suplementaris:** la suma de les seves mesures és igual a 180° .

Complementaris

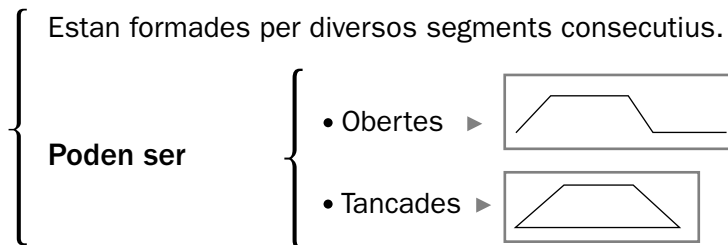
Suplementaris

Suma i resta d'angles

- 1r Col·locar els termes i operar començant pels segons.
- 2n Transformar el resultat dels segons en **minuts** i **segons**, passant els minuts a la columna corresponent.
- 3r Operar amb els minuts i transformar-los en graus i minuts, passant els graus a la columna corresponent.

Figures planes

Línies poligonals

Polígons

Anomenem **polígon** la part del pla limitada per una línia poligonal tancada.

Elements

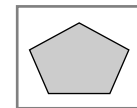
- **Costats:** els segments que formen la línia poligonal.
- **Vèrtexs:** cadascun dels punts on s'uneixen els costats.
- **Angles:** angles que formen els costats.
- **Diagonals:** segments que uneixen dos vèrtexs no consecutius.

Tipus

- **Regular:** és el polígon que té tots els costats iguals i tots els angles iguals.
- **Irregular:** és el polígon que no té iguals tots els costats o tots els angles.

Perímetre d'un polígon: és la suma de les longituds dels costats.

Si és regular, és la mida d'un costat multiplicada pel nombre de costats.

Classes de polígons segons el nombre de costats

Triangle
(3 costats)

Segons els costats

- **Equilàter:** té els tres costats iguals.
- **Isòsceles:** té dos costats iguals.
- **Escalè:** té els tres costats desiguals.

Segons els angles

- **Rectangle:** té un angle recte.
- **Acutangle:** té els tres angles aguts.
- **Obtusangle:** té un angle obtús.

Quadrilàter
(4 costats)

Paral·lelogram: té els costats paral·lels dos a dos

- **Quadrat:** 4 costats iguals i 4 angles rectes.
- **Rectangle:** costats iguals 2 a 2 i 4 angles rectes.
- **Rombe:** 4 costats iguals i angles iguals 2 a 2.
- **Romboide:** costats i angles oposats iguals.

Trapezi: té només dos costats paral·lels.

Trapezoide: no té costats paral·lels.

Pentàgon: 5 costats.

Hexàgon: 6 costats.

Heptàgon: 7 costats.

Octàgon: 8 costats.

Enneàgon: 9 costats.

Decàgon: 10 costats.

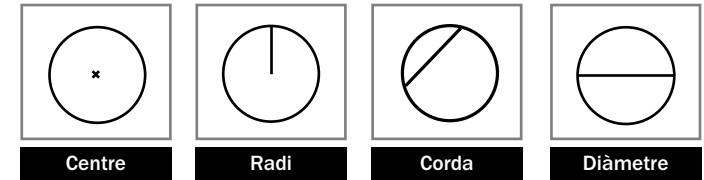
Circumferència i cercle

La circumferència és una línia corba tancada i plana que té els punts a la mateixa distància d'un de fix, que anomenem centre.

Per dibuixar circumferències fem servir el **compàs**.

Els elements

- **Centre:** punt del qual equidisten tots els punts que formen la circumferència.
- **Radi:** segment que uneix el centre amb un punt qualsevol de la circumferència.
- **Corda:** segment que uneix dos punts qualssevol de la circumferència.
- **Diàmetre:** corda que passa pel centre.
- **Arc:** part de la circumferència inclosa entre dos punts qualssevol.
- **Semicircumferència:** arc igual a la meitat de la circumferència.

Sobre la circumferència

La longitud és aproximadament 3,14 vegades la mida del diàmetre ($L = 3,14 \times d$).

Posicions d'una recta respecte d'una circumferència

- **Recta exterior** a una circumferència: no tenen cap punt en comú.
La distància del centre a la recta és més gran que el radi.
- **Recta tangent** a una circumferència: tenen un punt en comú.
La distància del centre a la recta és igual al radi.
- **Recta secant** a una circumferència: tenen dos punts en comú (la talla).
La distància del centre a la recta és més petita que el radi.

Sobre el cercle

És una figura plana limitada per una circumferència.

Està format per la circumferència i la part de pla que hi ha a dins.

Figures
circulars

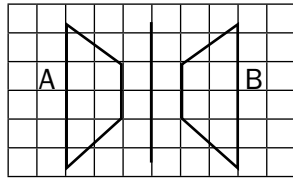
- **Semicercle:** cadascuna de les meitats d'un cercle que resulta quan tracem un diàmetre.
- **Sector circular:** part del cercle limitada per dos radis i l'arc corresponent.
- **Segment circular:** part del cercle limitada per una corda i l'arc corresponent.
- **Corona circular:** part del cercle inclosa entre dues circumferències que tenen el mateix centre.

Simetria i translació

Simetria

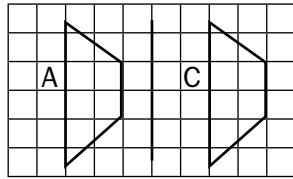
Dues figures són simètriques respecte d'un eix si, quan dobleguem per aquest eix, les dues figures coincideixen.

- **Eix de simetria:** línia per la qual dobleguem per fer coincidir les figures i comprovar-ne la coincidència.
- Les figures simètriques estan situades a la **mateixa distància** de l'eix.
- Les figures simètriques són iguals però tenen **diferent orientació**.
- Podem fer fàcilment simetries en quadrícula. Exemple:

Translació

- La **translació** consisteix a repetir una figura a una distància determinada.
- Movem tots els punts de la figura una certa distància en una mateixa direcció.
- La figura que en resulta té la forma i l'orientació idèntiques que la figura original.

C és la translació de A.

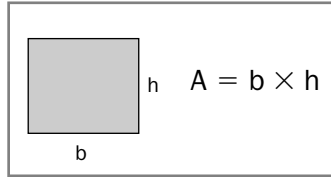

Àrea de figures planes

L'àrea d'una figura plana és la mida de la seva superfície.

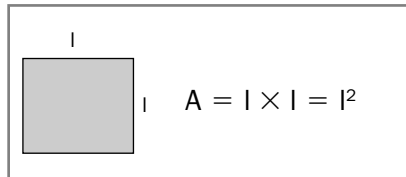
Àrees principals

- **Àrea del rectangle:** la calculem multiplicant la base per l'altura.

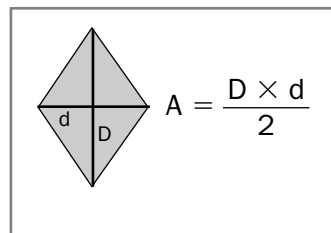
Àrea del rectangle

- **Àrea del quadrat:** la calculem multiplicant el costat per si mateix.

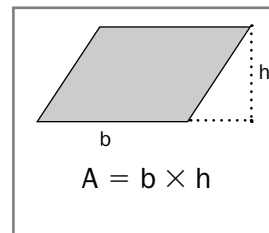

Àrea del quadrat

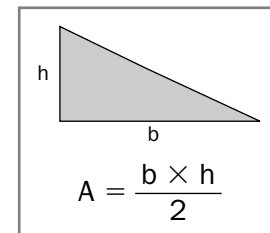
- **Àrea del rombe:** és el producte de la diagonal gran per la diagonal petita dividit entre 2.
- **Àrea del romboide:** és el producte de la base per l'altura.
- **Àrea del triangle:** és el producte de la base per l'altura dividit entre 2.

Àrea del rombe

Àrea del romboide

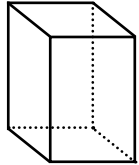

Àrea del triangle

Cossos geomètrics

Prismes

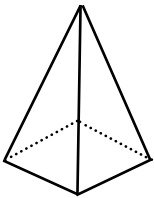

Són cossos geomètrics amb dues cares iguals i paral·leles que anomenem bases, i la resta de les cares són paral·lelograms.

Elements

- **Bases:** dos polígons iguals i paral·lels entre ells. La forma de les bases ens indica el tipus de prisma (hexagonal, pentagonal...).
- **Cares laterals:** són les cares que no són bases.
- **Arestes bàsiques:** són els costats dels polígons de les bases.
- **Arestes laterals:** són els costats de les cares laterals que no són arestes bàsiques.
- **Vèrtexs:** són els punts on s'uneixen les arestes.

Piràmides

Són cossos geomètrics que tenen com a base un polígon qualsevol i, com a cares laterals, triangles que tenen un vèrtex comú.

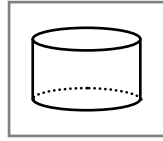
Elements

- **Base:** és un polígon qualsevol. La forma de la base ens indica el tipus de piràmide (hexagonal, pentagonal...).
- **Cares laterals:** són les cares que no són la base.
- **Arestes bàsiques:** són els costats del polígon de la base.
- **Arestes laterals:** són els costats de les cares laterals que no són arestes bàsiques.
- **Vèrtexs de la base:** són els vèrtexs del polígon de la base.
- **Vèrtex o cúspide de la piràmide:** és el punt en el qual es troben totes les arestes laterals.

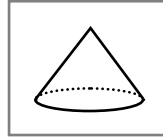
Cossos rodons

Cilindre: té dues bases circulars i una superfície corba.

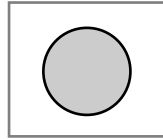
Cilindre

Con: té una base circular i una superfície corba.

Con

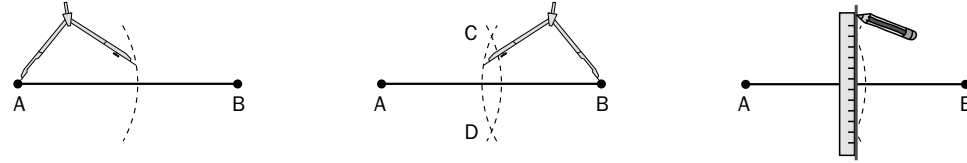
Esfera: només té superfícies corbes.

Esfera

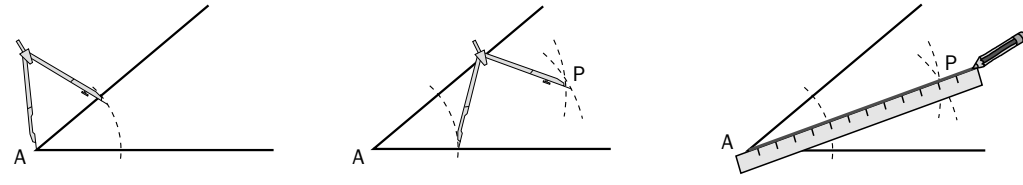
Construcció de la **mediatriu** d'un segment AB

- Obrim el compàs amb una obertura més gran que la meitat del segment AB.
- Tracem un arc amb centre en el punt A.
- Amb la mateixa obertura, tracem un altre arc amb centre en el punt B.
- Els arcs es tallen en dos punts C i D.
- Tracem una línia que passi pels punts C i D. Aquesta és la mediatriu del segment.

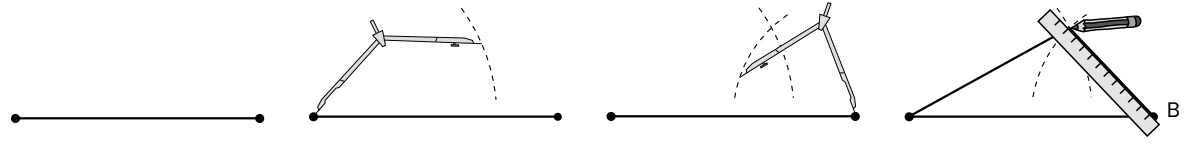
Construcció de la **bisectriu** de l'angle $\widehat{ABC}$

- Tracem un arc amb centre en el vèrtex de l'angle (que talli els costats).
- Amb la mateixa obertura del compàs, tracem dos arcs amb centres en els punts de tall. Aquests arcs es tallen en un punt P.
- Tracem una semirecta amb origen en el vèrtex de l'angle i que passi pel punt P.
- Aquesta és la bisectriu de l'angle.

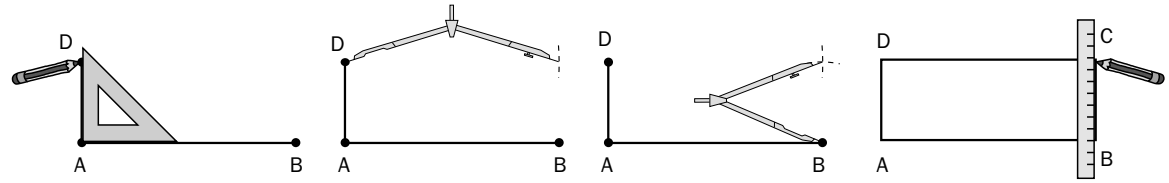
Construcció de triangles a partir dels seus costats

- Tracem amb el regle un segment AB igual al costat més gran del triangle.
- Obrim el compàs amb la mida del segon costat i tracem un arc amb centre en A .
- Obrim el compàs amb la mida del tercer costat i tracem un arc amb centre en B .
- Unim el punt de tall dels arcs amb A i B i formem el triangle.

Construcció de rectangles a partir dels seus costats

- Tracem amb l'escaire dues rectes perpendiculars amb les mides donades (AB i AD).
- Amb una obertura del compàs del costat gran i amb centre en D , tracem un arc.
- Obrim el compàs amb la mida del costat petit i centre en B , i dibuixem un arc que talli l'anterior en un punt C .
- Unim aquest punt C amb B i D i obtenim el rectangle.

Sistema mètric decimal. Longitud

La mesura

Mesurar: és fer una comparació entre dos objectes.

Instruments de mesura: són les eines que ens faciliten la tasca de mesurar.

Sistema mètric: és un sistema de mesura en el qual es fixen

- Una unitat de mesura.
- Unitats més grans que la unitat de mesura ► **múltiples.**
- Unitats més petites que la unitat de mesura ► **submúltiples.**

Sistema mètric decimal. Cada unitat és deu vegades més gran que la unitat immediatament inferior i deu vegades més petita que la unitat immediatament superior.

Operacions en el sistema mètric: per sumar i restar mesures, han d'estar expressades en les mateixes unitats.

Longitud

La longitud expressa la distància entre dos punts.

Instruments per mesurar: cinta mètrica, regle...

Té com a unitat principal el **metre (m)**.

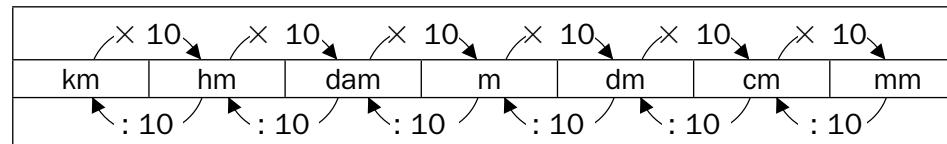
Els múltiples

- quilòmetre (km) ► 1 km = 1.000 m.
- hectòmetre (hm) ► 1 hm = 100 m.
- decàmetre (dam) ► 1 dam = 10 m.

Els submúltiples

- decímetre (dm) ► 1 dm = 0,1 m.
- centímetre (cm) ► 1 cm = 0,01 m.
- mil·límetre (mm) ► 1 mm = 0,001 m.

Canvi d'unitat

Capacitat

La capacitat és la quantitat de líquid que cap en un recipient.

Té com a unitat principal el **litre (l)**.

Instruments per mesurar: recipients d'1 l.

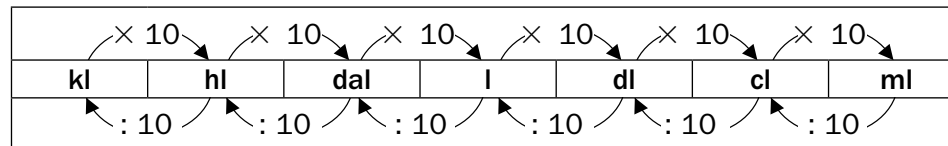
Els múltiples

- quilolitre (kl) ▶ $1 \text{ kl} = 1.000 \text{ l}$.
- hectolitre (hl) ▶ $1 \text{ hl} = 100 \text{ l}$.
- decalitre (dal) ▶ $1 \text{ dal} = 10 \text{ l}$.

Els submúltiples

- decilitre (dl) ▶ $1 \text{ dl} = 0,1 \text{ l}$.
- centilitre (cl) ▶ $1 \text{ cl} = 0,01 \text{ l}$.
- mil·lilitre (ml) ▶ $1 \text{ ml} = 0,001 \text{ l}$.

Canvi d'unitat

Massa

La massa és la quantitat de matèria que té un cos.

Té com a unitat principal el **quilo** (kg), però el **gram** (g) també s'utilitza molt.

Instruments per mesurar: balança, pes...

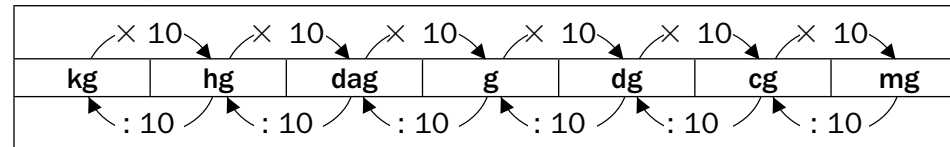
Els múltiples

- tona mètrica (t) ▶ $1 \text{ t} = 1.000 \text{ kg}$ (per mesurar masses grans).
- quintar mètric (q) ▶ $1 \text{ q} = 100 \text{ kg}$ (per mesurar masses grans).
- quilogram (kg) ▶ $1 \text{ kg} = 1.000 \text{ g}$.
- hectogram (hg) ▶ $1 \text{ hg} = 100 \text{ g}$.
- decagram (dag) ▶ $1 \text{ dag} = 10 \text{ g}$.

Els submúltiples

- decigram (dg) ▶ $1 \text{ dg} = 0,1 \text{ g}$.
- centigram (cg) ▶ $1 \text{ cg} = 0,01 \text{ g}$.
- mil·ligram (mg) ▶ $1 \text{ mg} = 0,001 \text{ g}$.

Canvi d'unitat

Temps	Unitats de mesura del temps	Segon Minut = 60 segons. Hora = 60 minuts. Dia = 24 hores. Setmana = 7 dies. Quinzena = 15 dies. Mes = 30 dies (de mitjana) <ul style="list-style-type: none"> • Febrer ▶ 28 o 29 dies. • Abril, juny, setembre i novembre ▶ 30 dies. • Gener, març, maig, juliol, agost, octubre i desembre ▶ 31 dies. Bimestre = 2 mesos. Trimestre = 3 mesos. Quadrimestre = 4 mesos. Semestre = 6 mesos. Any = 12 mesos (365 o 366 dies). Lustre = 5 anys. Dècada = 10 anys. Segle = 100 anys. Mil·lenni = 1.000 anys.
	Les hores d'un dia	{ Horari <i>a. m.</i> (abans del migdia): des de les 12 de la nit fins a les 12 del migdia. { Horari <i>p. m.</i> (després del migdia): des de les 12 del migdia fins a les 12 de la nit.
	Instruments per mesurar	{ Rellotge analògic (de busques). { Rellotge digital.

Diner

L'euro { L'utilitzen en la majoria de països europeus.
El símbol és €.
1 € = 100 cèntims.

Les quantitats de diner s'expressen de diverses maneres: $13,26 \text{ €} = 13 \text{ €} + 26 \text{ cènt. (o ct.)} = 13 \text{ euros amb } 26 \text{ cèntims}$.

Per resoldre situacions de compra fem les operacions considerant les quantitats de diner com a nombres decimals.

Hi ha bitllets de 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € i 500 €.

Hi ha monedes d'1 cèntim, 2 cèntims, 5 cèntims, 10 cèntims, 20 cèntims, 50 cèntims, 1 € i 2 €.

Superfície

La superfície expressa l'extensió d'una figura amb dues dimensions.

Té com a unitat principal el **metre quadrat** (m^2): superfície d'un quadrat d'1 m de costat.

Cada unitat de superfície és **cent vegades** més gran que la unitat immediatament inferior i **cent vegades** més petita que la unitat immediatament superior.

Superfície

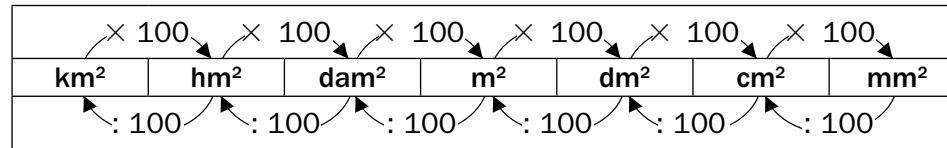
Els múltiples

- quilòmetre quadrat (km^2) ▶ $1 km^2 = 1.000.000 m^2$.
- hectòmetre quadrat (hm^2) ▶ $1 hm^2 = 10.000 m^2$.
- decàmetre quadrat (dam^2) ▶ $1 dam^2 = 100 m^2$.

Els submúltiples

- decímetre quadrat (dm^2) ▶ $1 dm^2 = 0,01 m^2$.
- centímetre quadrat (cm^2) ▶ $1 cm^2 = 0,0001 m^2$.
- mil·límetre quadrat (mm^2) ▶ $1 mm^2 = 0,000001 m^2$.

Canvi d'unitat

Mesures agràries

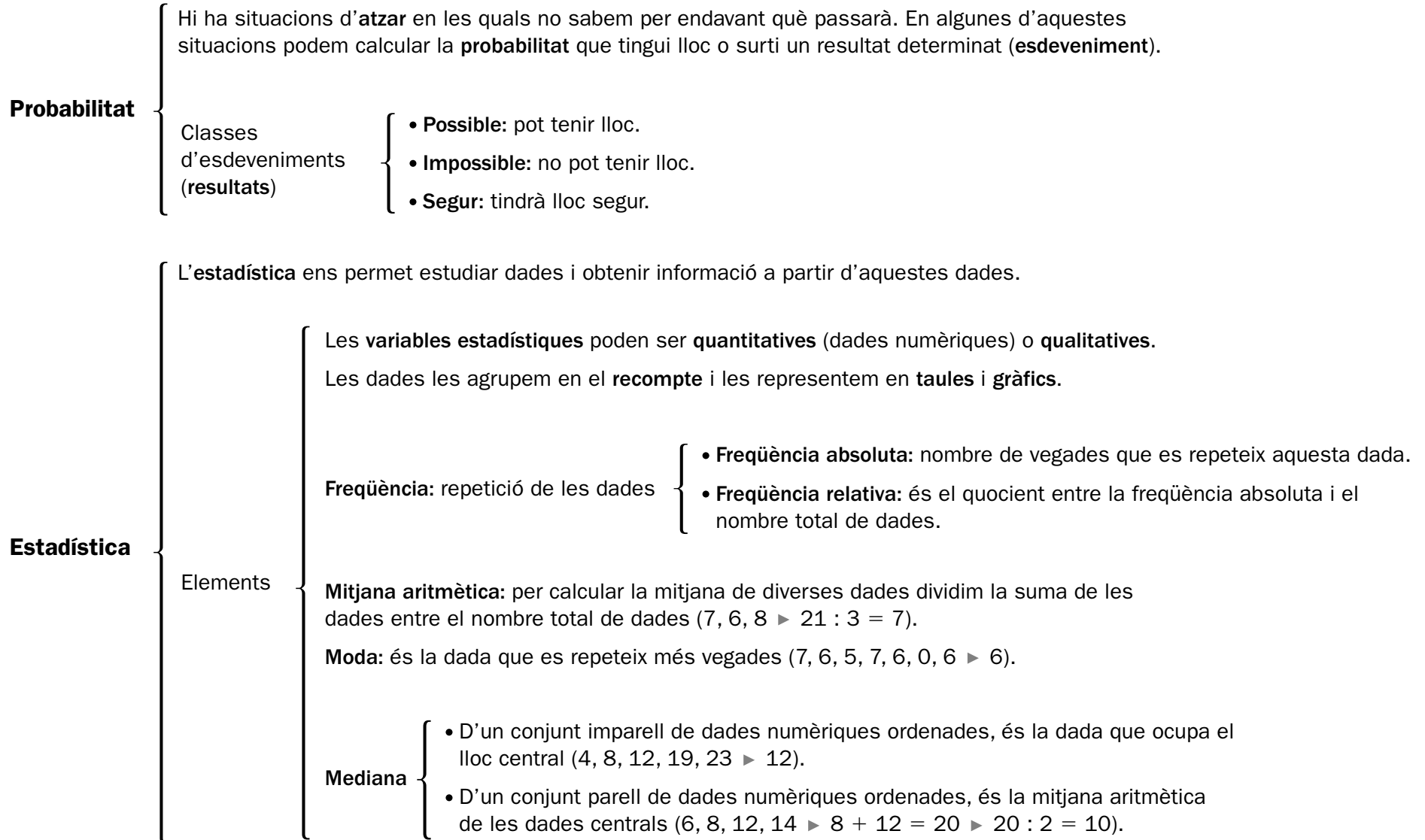
També són mesures de superfície, que es fan servir per mesurar grans superfícies (camps, parcel·les...).

Unitats

- hectàrea (ha) ▶ $1 ha = 1 hm^2$.
- àrea (a) ▶ $1 a = 1 dam^2$.
- centiàrea (ca) ▶ $1 ca = 1 m^2$.

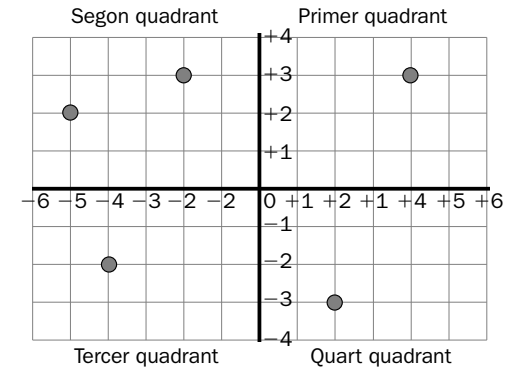
Probabilitat i estadística

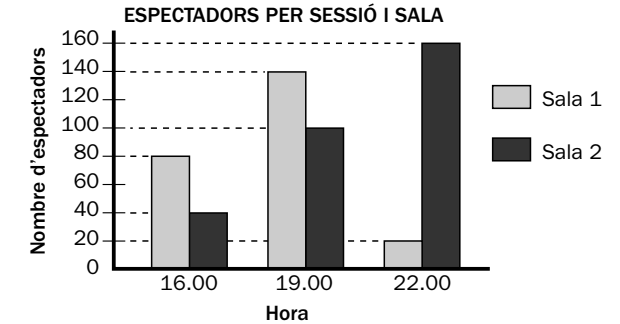
Eixos de coordenades

- Hi representem parells de nombres ordenats (a, b).
- Tenen dos eixos, un eix horitzontal i un eix vertical.
- Els parells ordenats els col·loquem en els punts de la quadrícula. Primer, cal situar la primera coordenada comptant en l'eix horitzontal i, després, la segona coordenada comptant en l'eix vertical.

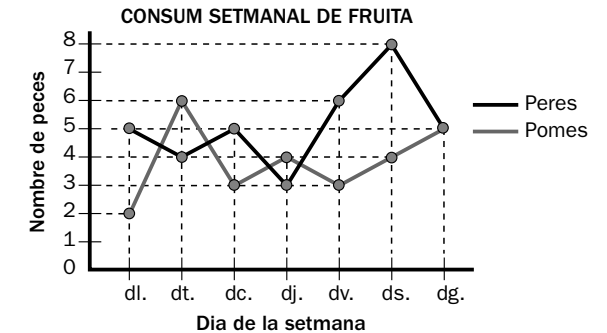
Gràfics de barres

- Poden ser d'una o de diverses característiques.
- Tenen dos eixos, un eix horitzontal i un eix vertical. En un hi representem les característiques i, en l'altre, l'escala de les freqüències absolutes.
- La longitud de cada barra és igual a la freqüència absoluta de cada característica.

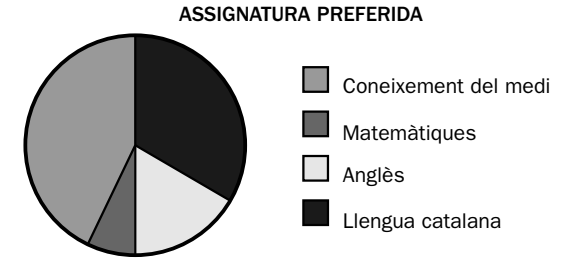
Gràfics lineals

- Poden ser d'una o de diverses característiques.
- Els acostumem a utilitzar per expressar sèries temporals de dades.
- Tenen dos eixos, un eix horitzontal i un eix vertical. En l'horitzontal hi representem el temps i, en el vertical, l'escala de les freqüències absolutes.
- Cada línia queda formada quan unim amb segments els punts que representen les dades.

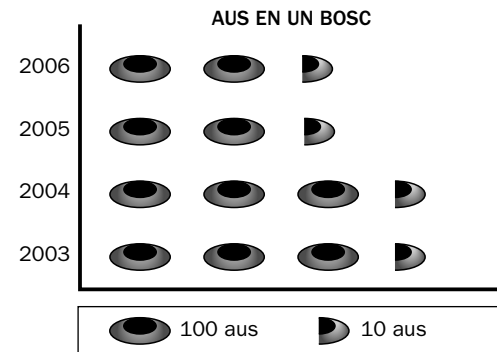
Gràfics de sectors

Representen la informació en un cercle dividit en sectors d'amplitud proporcional a les dades.

Pictogrames

- Utilitzen figures o símbols que tenen un valor numèric assignat. D'acord amb aquests símbols, representem les freqüències absolutes de les dades.
- Tenen un eix horitzontal i un de vertical.

Ús de la calculadora

Les tecles de la calculadora	}	ON	Posada en marxa.
		CE	El contingut de la pantalla es posa a zero.
		+	Símbol de la suma.
		-	Símbol de la resta.
		×	Símbol de la multiplicació.
		:	Símbol de la divisió.
		=	Símbol de l'igual.
		%	Símbol del tant per cent.
		.	Símbol de la coma del nombre decimal.

Com operem	}	<ul style="list-style-type: none"> • Sumar: ON ▶ 1r sumand ▶ + ▶ 2n sumand ... ▶ = ▶ obtenim el resultat. • Restar: ON ▶ minuend ▶ - ▶ subtrahend ... ▶ = ▶ obtenim el resultat. • Multiplicar: ON ▶ 1r factor ▶ × ▶ 2n factor ▶ = ▶ obtenim el resultat. • Dividir: ON ▶ dividend ▶ : ▶ divisor ▶ = ▶ obtenim el resultat. • Nombres decimals ▶ abans d'introduir la part decimal del nombre hem de prémer la tecla .
		Sumes amb sumand constant <ul style="list-style-type: none"> • Teclegem un sumand. • Teclegem dues vegades el signe +. • Teclegem l'altre sumand. • Repetim la tecla = tantes vegades com estigui repetit el sumand.
		Tant per cent ▶ ON ▶ nombre ▶ × ▶ tant per cent ▶ % ▶ obtenim el resultat.
		Multiplicacions amb un factor constant <ul style="list-style-type: none"> • Teclegem el primer factor. • Teclegem dues vegades la tecla ×. • Teclegem l'altre factor. • Repetim el signe = tantes vegades com es repeteixi el factor.
		Operacions combinades: No totes les calculadores respecten la jerarquia de les operacions, compte!

Esquemes de Matemàtiques és una obra col·lectiva concebuda, dissenyada i creada al Departament de Primària de Grup Promotor / Santillana, sota la direcció d'Enric Juan Redal i M. Àngels Andrés Casamiquela.

En la realització han intervingut:

Text

Maria C. Elordi Zamanillo

Edició

Mar Garcia

Disseny gràfic

Paco Sánchez

© 2009 by Grup Promotor / Santillana Educación, SL
Frederic Mompou, 11 (Vila Olímpica)
08005 Barcelona
Imprès a

CP: 166124
Dipòsit legal:

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Si en necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment, adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).